

شورای سیاست گذاری حوزه های علمیه خواهران

مرکز مدیریت حوزه علمیه خواهران

مدرسه علمیه زینبیه سلام الله عليها شهرستان فارسان

عنوان:

بررسی انقلاب ها و شناخت انقلاب اسلامی ایران

پژوهشگران:

صدیقه خدادادی و زینت موسایی

چکیده:

بشر از روزی که پا به عرصه گیتی نهاده در آرزوی یک حکومت جهانی و سعادت بخش است، و در راه رسیدن به آن تلاش و کوشش می کند و همیشه از جان و دل خواستار یک عصر درخشان و حکومت صالحی است که ظلم و تعدی در آن نباشد. انقلاب در لغت برگشتن از حالی به حالی، دگرگون شدن، تغییر و تحول است و در اصطلاح رایج جهان (تلاش عده ای برای واژگون کردن حکومت و ایجاد حکومتی نو) به منظور تغییرات اساسی و بنیادین در تمام نهادها، مناسبات ساختار سیاسی و اجتماعی و جایگزینی سازمان نوین و مطلوب در چهارچوب اهداف و آرمانهای خاص است. انقلاب ها و قیام هایی که در طول تاریخ شکل گرفته و جوامع را تحت تأثیر قرار داده اند نیز از شمول این قاعده خارج نیستند. بازخوانی انواع انقلاب ها و دقت در چگونگی پیدایش و تثبیت آن ها، گواه بر این مطلب است که این تحولات اجتماعی با تکیه بر شرایط به پیروزی رسیده اند؛ مانند انقلاب اسلامی ایران که اگر رهبری امام خمینی رحمه الله نبود، هرگز چنین انقلابی به وقوع نمی پیوست. انقلاب جهانی بزرگ منجی عالم بشریت نیز مانند سایر انقلاب ها دارای شرایطی است که با تحقق آنها، ظهور آن مرد بزرگ امکان پذیر خواهد بود.

در این مقاله ما برآنیم که به بررسی بررسی انقلاب ها و شناخت انقلاب اسلامی ایران بپردازیم.

کلید واژه ها:

انقلاب ها، شناخت، اسلامی، ایران.

فهرست مطالب:

۴.....	مقدمه.....
۶.....	انقلاب در لغت واصطلاح.....
۸.....	تعریف انقلاب.....
۹.....	انواع انقلاب.....
۱۰.....	انقلاب فرانسه.....
۱۳.....	انقلاب صنعتی اروپا.....
۱۴.....	انقلاب کمونیستی روسیه.....
۱۶.....	انقلاب اسلامی ایران.....
۱۸.....	ویژگی های انقلاب اسلامی.....
۲۰.....	نتیجه گیری.....

مقدمه

در جهان انقلاب ها برای تغییرات اساس در جامعه صورت می گرفت مانند انقلاب هایی که در اروپا اتفاق افتاد در شرق انقلاب اسلامی ایران با انعکاس وسیع در جامعه اتفاق افتاد و بیداری اسلامی را برای مسلمانان به همراه داشت.

مهمترین علت برای ایجاد انقلاب فکر و اراده انسان می باشد. خداوند انسان را با اراده آزاد آفریده است. در نهایت این انسان است که با اختیار خود نظام زندگیش را سامان می دهد. در این راه به لحاظ قانونمندیهای طبیعت و قانونبندیها و سنتهای اجتماعی، انسان نمی تواند اراده و خواسته اش را در عمل صد صد پیاده کند.

غالب تئوریها و نظریات مختلف درباره انقلابها نهایتا اندیشه ها و خواستهها و نیازهای انسان را به انحاء مختلف عامل انقلاب و تحول می دانند و به سایر عوامل، شرایط و زمینه ها نقش فرعی و درجه دوم می دهند که در کم و کیف و شدت و ضعف انقلابها می توانند تاثیرهایی داشته باشند. ما به عنوان مسلمان با توجه به اعتقادات و در چارچوب جهان بینی توحیدی و استدلالهای عقلی و تجربیات، در تحلیل نهائی به یک سری از علل و عوامل دیگر نیز اعتقاد داریم و بر این باوریم که اراده تکوینی خداوند بر سراسر جهان هستند و منجمله بر

تغییرات و تحولات و انقلابهای اجتماعی حاکم است، چنانکه اراده تشریعی او نیز در چارچوب مکتب اسلام و نظام سیاسی آن از کانال اراده و اختیار انسان در تحول ارزشهای منفی حاکم بر جامعه به ارزشهای مثبت و ایجاد انقلاب اسلامی تاثیر خود را می گذارد. انقلاب زنده است، این اصول زنده است؛ هیچ مانعی ندارد که برگ و بار عوض بشود. خزانهای در راه است؛ این یک حرکت طبیعی است برای موجودات زندهی عالم. همیشه ریزش و رویش وجود دارد؛ مهم این است که در کنار ریزش، رویش هم وجود داشته باشد؛ و امروز این جور است.

انقلاب در لغت واصطلاح:

در لغت برگشتن از حالی به حالی، دگرگون شدن، انعکاس، تغییر و تحول است.^۱

در اصطلاح رایج جهان (تلاش عده ای برای واژگون کردن حکومت و ایجاد حکومتی نو) به منظور تغییرات اساسی و بنیادین در تمام نهادها، مناسبات ساختار سیاسی و اجتماعی و جایگزینی سازمان نوین و مطلوب در چهارچوب اهداف و آرمانهای خاص.

تعریف انقلاب:

انقلاب به معنای زیر و رو شدن یا پشت و رو شدن است و در آغاز از اصطلاحات علم اخترشناسی بود و در معنای چرخش دورانی افلاک و بازگشت ستارگان به جای اول به کار می رفت. فلاسفه انقلاب را این گونه بیان می نمایند که ذات و ماهیت یک شیئی لزوماً عوض شده باشد و در نگاه جامعه شناسان هر گونه جنبش اجتماعی توده ای که به فرایندهای عمده اصلاح یا دگرگونی اجتماعی بینجامد، انقلاب نامیده می شود. انقلاب های بزرگ به آن دسته از انقلاب ها گفته می شود که با تغییرات اساسی در حکومت و ساختار اجتماعی یک کشور یا جامعه

^۱ علی اکبر دهخدا، لغتنامه دهخدا، ج ۱، ناشر سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، ۱۳۴۱، قسمت الف.

یکی از ویژگی‌های انقلاب مردم ایران، خدا محوری آن است. در اصل ۵۶ قانون اساسی جمهوری اسلامی می‌خوانیم: «حاکمیت مطلق بر جهان و انسان از آن خداست و هم او، انسان را بر سرنوشت اجتماعی خویش حاکم ساخته است».

در وصیت‌نامه پیر عرفان و بنیان گذار انقلاب اسلامی، در این باره چنین آمده است: «ما می‌دانیم که این انقلاب بزرگ که دست جهان‌خواران و ستمگران را از ایران بزرگ کوتاه کرد، با تأییدات الهی پیروز گردید. اگر نبود دست توانای خداوند، امکان نداشت یک جمعیت ۳۶ میلیونی با آن تبلیغات ضد اسلامی و ضد روحانی خصوصاً در این صد سال اخیر... یکپارچه قیام کنند و در سرتاسر کشور با ایده واحد فریاد الله اکبر و فداکاری‌های حیرت‌آور و معجزه‌آسا، تمام قدرت‌های داخل و خارج را کنار زند تردیدی نیست که این یک تحفه الهی و هدیه غیبی بود که از جانب خداوند منان بر این ملت مظلوم غارت زده عنایت شده است».

مردمی بودن انقلاب

مردمی بودن در انقلاب‌های دیگر هم کم و بیش دیده می‌شود، ولی در انقلاب اسلامی ایران بسیار برجسته‌تر است. در این انقلاب، بیشتر مردم به صحنه آمدند و خواستار سرنوشتی رزیم شاهنشاهی و برقراری نظام اسلامی شدند. نظامی، کارگر، کارمند، کشاورز، روحانی، دانشجو و معلم، همه و همه در این انقلاب سهیم بودند. این وجه از مردمی بودن انقلاب شاخص است. در بیشتر انقلاب‌های دیگر، عنصر اصلی مبارزه، نیروهای متشکل حزبی و شبه‌نظامی بودند که از راه جنگ مسلحانه کار را تمام کردند و نقش مردم بیشتر حمایت و پشتیبانی از آنها بود، ولی در انقلاب ما، همه مردم نقش داشتند و در سراسر کشور با یک شدت و قدرت با رژیم پهلوی به مبارزه برخاستند.

رهبری و مرجعیت

از ویژگی‌های مهم انقلاب اسلامی ایران که از ویژگی الهی بودن انقلاب سرچشمه می‌گیرد، نقش دین، عالمان دینی و رهبری و هدایت انقلاب است. همه انقلاب‌های دیگر به نوعی در مقابل دین و مذهب بودند،

ولی این انقلاب با رهبری و هدایت عالمان دینی آغاز شد و به سرانجام رسید. در رأس این بزرگان، شخص امام خمینی رحمه الله قرار داشت که بالاترین جایگاه دینی، یعنی مرجعیت را دارا بود. رهبری ایشان، ویژگی‌های برجسته‌ای داشت که برخی از آنها را برمی‌شماریم:

۱- امام که مرجعی دینی بود، پایگاه وسیع و عمیق مردمی داشت.

۲- ایشان با پایه‌گذاری قیام پانزده خرداد و مدیریت و شجاعت بی‌مانند در آن جریان و ایام تبعید، رهبری سیاسی و انقلابی خود را به اثبات رساند.

۳- رهبری ایشان قاطعانه بود.

۴- امام، هم طراح انقلاب بود و هم مدیر و مجری آن.

اصالت

اصالت انقلاب اسلامی ایران دو بُعد دارد: نظری و عملی. در بُعد نظری و فکری، آرمان‌ها و ایده‌های این انقلاب، وارداتی نبوده، محصول جامعه و تاریخ ایران است. اسلام و عقاید اسلامی هزار و چهارصد سال قبل از سوی ایرانیان پذیرفته شده، در این مدت به عنصر اصلی و اساسی فرهنگ و ملیت ما تبدیل شد. در بُعد عملی نیز می‌بینیم که مردم با نیروی خود و بدون کمک‌های مالی و تسلیحاتی شرق و غرب یا همسایگان و با اتکا به خداوند و شعار «پیروزی خون بر شمشیر» به پیروزی رسیدند.

خاستگاه عاشورایی انقلاب

از دیدگاه بسیاری از اندیشمندانی که در زمینه علل و عوامل پیروزی انقلاب اسلامی ایران نظریه‌پردازی کرده‌اند، عامل مذهب از قوی‌ترین و اصلی‌ترین عواملی است که در پیدایش و پیروزی انقلاب نقش بسزایی داشته است. همچنین مروری بر ادبیات سیاسی رایج در روند وقوع انقلاب اسلامی، شعارها، سخنرانی‌ها و بیانیه‌های رهبران نهضت، بیانگر این واقعیت است که از میان عناصر مذهبی، فرهنگ عاشورا و نهضت امام حسین علیه السلام، نقش به‌سزایی در این زمینه بر عهده داشته است. فرهنگ شهادت، مبارزه همیشگی با

باطل، طاغوت‌ستیزی، اصل پیروی از رضایت خداوندی و مصالح مسلمانان، و نیز فرهنگ نظارت عمومی و امر به معروف و نهی از منکر، از ویژگی‌های مؤثر فرهنگ عاشورا بر انقلاب ایران است.^۸

هر انقلاب موفق حداقل باید در سه زمینه دارای طرحی نو و پیامی نو و امید بخش باشد. ایدئولوژی، فرهنگ، سیاست، اقتصاد و بطور خلاصه منظور آنست که یک انقلاب برای آنکه «چارچوبی نو» داشته باشد، باید، انسان، جهان بینی انسان، فطرت انسانی، غرایز و نیازهای روحی و معنوی بشر و مسائل عاطفی و فطری بشری را مورد توجه قرار داده و برای همه آنها پاسخ مناسب داشته باشد. بایستی بین فطرت و عقل بشری سازگاری ایجاد نموده و شبهات و سؤالات مادی و معنوی آن را پاسخ گوید. دیگر آنکه انقلاب باید نقش مردم را در سیاست و حکومت بصورتی معقول و منطقی نظم بخشد. اگر روابط بین مردم و رهبران مبتنی بر اصول عقل و فطری نباشد و نهادهای لازم برای تقویت و اقتدار این روابط پس از انقلاب وجود نداشته باشد، نباید به تداوم انقلاب امیدوار بود. چه بسا پس از مدتی بین رهبران و قاطبه مردم انقلابی شکاف ایجاد شده و بتدریج «روحیه انقلابی» به فراموشی سپرده و انقلاب مفهوم خود را از دست می دهد. و آخرین نکته اینکه انقلاب باید تئوری اقتصادی جدیدی داشته باشد که بر مبنای آن روابط عادلانه و مبتنی بر عقل و فطرت انسانی بنا گذارد و بشدت از شکل گیری فاصله طبقاتی و تضعیف عدالت اجتماعی پرهیز نماید. زیرا در دنیای امروزی که بیشتر توجهات مردم به رفاه و مسایل اقتصادی است.^۹

^۸ انقلاب اسلامی ایران چگونه شکل گرفت، سایت جامع اطلاع رسانی، ۱۳۹۷

^۹ بانک جامع مقالات انقلاب اسلامی ایران، جمعی از نویسندگان، مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، ۱۳۹۰، ص ۵۹۳۰ تا ۵۹۴۰

نتیجه گیری:

اگر ایدئولوژی یک انقلاب اصالت داشته باشد و رهبران انقلاب به این ایدئولوژی اصیل پایبند باشند و مردم هم به این ایدئولوژی و به رهبران، اعتماد فرهنگی و تاریخی داشته باشند، یک وحدتی ایجاد خواهد شد که کار انقلاب را بدون اینکه دچار بی‌ثباتی‌های طولانی شود پیش می‌برد.

انقلاب اسلامی برخلاف انقلاب فرانسه از ایدئولوژی و آرمان واحد و مورد تأیید مردم و نخبگان برخوردار بوده است. مردم نیز به رهبران نهضت اعتماد داشته‌اند. بنابراین کار انقلاب به سرعت پیش رفته و شما می‌بینید که ظرف چند ماه یک رژیم سلطنتی قدرتمند در برابر اراده‌ی مردم به زمین خورده و رژیم بعدی بلافاصله مستقر شده و با ثبات بسیار قابل اعتمادی استمرار یافته است؛ اتفاقی که نه در انقلاب روسیه و نه در انقلاب فرانسه رخ نداده است.

فهرست منابع

- علی اکبر دهخدا، لغتنامه دهخدا، ج ۱، ناشر سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، ۱۳۴۱، قسمت الف.
- کلیات تاریخ جهان، مهدی مستقیمی، مرکز آموزش های غیر حضوری حوزه های علمیه
خواران، ۱۳۹۶، ص ۱۲۸
- فیل گسپر، بهنام دارایی زاده، مقاله انقلاب روسیه، ۲۰۱۸.
- نقش رسانه ملی در ترویج ارزش های انقلاب اسلامی برای کودکان، مصطفی احمدزاده، ناشر مرکز
پژوهشهای اسلامی صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۳
- ویکی پدیا، ۱۳۹۷
- انقلاب کبیر فرانسه علل و نتایج، علیزاده سوده، فرشته؛ ۱۳۸۹ - شماره ۳۸
- روزشمار تاریخ، واحد تحقیقات مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، ۱۳۹۰
- انقلاب روسیه - انقلاب مشروطه، خسرو شاکری ۱۳۸۷ مرداد شماره ۵۸
- بانک جامع مقالات انقلاب اسلامی ایران، جمعی از نویسندگان، مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه
اصفهان، ۱۳۹۰
- انقلاب اسلامی ایران چگونه شکل گرفت، سایت جامع اطلاع رسانی، ۱۳۹۷